Sõna.

Esimene aastakäik.

Toimetuse adress:
„**Sõna**" toimetusele Walgas. — Wene keeli: Въ редакцію газеты „Сõна" въ гор. **Валкъ**, Лифл. губ.

„**Sõna**" toimetus ja talitus on Walgas, Moskwa uul. Tiltini majas, teisel korral.

Tellimise hind:

Aastas	p[illegible]	[illegible] r.	— k.
Poolest aastas	„	1 „	60 „
Weerand aastas	„	— „	85 „
Kuus	„	— „	30 „
Aastas	postita	2 r.	50 k.
Poolest aastas	„	1 „	30 „
Weerand aastas	„	— „	70 „
Kuus	„	— „	25 „

Üksik nummer 3 kop.

Kuulutuste petit rida maksab 5 kop., lehe ees otsas 20 kop.

Ilmub kaks korda nädalas, kolmapäewal ja laupäewal.

Korteripidajatele

tuletame meelde, et nad oma nimed ja adressid 10 juulini linnawalitsusele kirjalikult ülesse annaksiwad. Kirjalikka teadaandmisi wõetakse linnaametis wastu äripäewadel kella 9 enne lõunat kuni kella 1 pääle lõunat.

Et ülesandmise aeg õige lühikene on, siis kandgu iga üks hoolt, et ta nimekirjast wälja ei jääks. Teadaandmisele pandagu üürilepingud ehk politsei tunnistused juurde.

Walitsuse ringkondade kohta

awaldab Wene leht „Towaristsh" arwamist, et sääl kõige rohkem kadettide pääle tähelepanemist pööratakse. Pahempoolseid ei kardeta, sest usutakse, et uue walimise seaduse järele neile kolmandama wolikogu uksed kinni on. Kadetid on siis see ainus oppositsion, millega walitsuse ringkonnad rehkendama peawad.

Nagu tähendatud leht kõneleb, olla walitsuse meelsetes ringkondades tihti see küsimus arutusel olnud, kuidas seda kätte saada, et kadettide arw kolmandamas wolikogus wõimalikult wäikene oleks. Heidetakse isegi ette, et P. A. Stolõpin wäga palju uue walimise seaduse sisse usub ja hooletu on. Kardetakse, et asi niisama ootamata muutuda wõiks, kui teise wolikogu kokkuastumisel, kuigi kitsamates piirides.

Kadettisid kardetakse bürokratide keskel ka weel tegelikult, et nad wahest walitsusesse astuwad. See nõuaks muidugi selle erakonna tublit paremale poole nihkumist, mis sugugi mõeldaw ei ole, kuid bürokratia peab kõiki wõimalikuks. Sellest seisupaigast ei meeldinud temale sugugi, kui „konstitutsionalistide" bloki asutamise küsimus würst E. N. Trubetskoi poolt ülesse soendati. See küsimus ei toonud mingisugust liginemist oktobristide ja kadettide wahel, nii et bürokratia ringkonnad jälle kergemalt hinge tõmbasiwad.

Mis walimiste kohta riigis kuuldub, siis wõetakse sellest arwatawasti üleüldiselt osa. Praegu kestab walijate üleskirjutamine edasi. Iseäralist elawust ja ärewust ei ole näha. Elu sammub päält näha omas igapäewases kuues.

Kuidas waated kujunewad.

Inimene on mõtlemise wõimuline. Mõtlemise wõim, mis õigesti juhatatud ja järjekindlalt, korrapärast töötab, on üks suurematest warandustest, nii hästi üksiku isikule, kui ka terwe rahwahulkadele, kes ühiste edenemise tingimustega seotud ja käsikäes sunnitud minema on. Mõtlemise wõim on leiduste ainus hallik, inimesesoo edenewa kultura ja tehnika isa.

Kui mõttejõud ühe asja pääle juhitud saab, siis on sellel nähtusel see otstarbe, et selle asja — objekti — kohta mingisugusele s e l g u s e l e wõi o t s u s e l e saada, asja tõe sisse tungida. Asja tõe sisse tungimine wõib õnnestada, aga ka mitte õnnestada. Õnnestab sellel korral, kui inimese mõistus asja kohta niisuguse seisupaiga wõtab, niisuguse otsuse teeb, mis a s j a t õ e g a kokku käib. Ei sünni seda mitte, jõuab mõtleja isik asja kohta teisele otsusele, mis sellesama tõele wastu käib, siis on mõtleja isik wale teel — wale arwamisele tulnud. Mõjud, mis inimese mõttejõudu walesti juhatawad ehk teda õigelt teelt kõrwale kisuwad ja seega w a l e a r w a m i s i s ü n n i t a w a d, peituwad kas inimeses eneses, tema temperamendis, iseloomus, ehk tekkiwad temast wäljaspool seiswas ilmas, see on — ümbruses...

Üksikutest arwamistest tekkiwad inimeses waated. Teatud isiku waated kokkuwõetult sünnitawad — ilmawaate. Misjugustele a r w a m i s t e l e inimene iseenese ja oma ümbruse kohta on tulnud, niisugune on ka tema ilmawaade. Sellest selgub, et kellel asjade ja nähtuste kohta wale arwamised on, selle ilmawaade ei wõi ka mitte muud olla, kui wale. Niisama sünnitawad inimese õiged, tõega kokkukäiwad waated — tõelikku, õige ilmawaate. Et aga loodus iialgi ühekülgne ega kitsarinnaline ei ole, midagi a i n u l t ühel põhjusel ei sünnita, waid m i t m e s u g u s t e põhjuste ja tingimiste kombinatsionil, siis ei ole ka iialgi inimese arwamised kas a i n u l t õiged, ehk a i n u l t waled: ühede asjade ja nähtuste uurimisel jõuab inimese mõttejõud asja tõe sisse tungida, teisel kaotab ta aga õige tee... Sellepärast ei wõi üksgi inimene iialgi ütelda, et temal t ä i e s t i e k s i m a t a ja l õ p u l i k ilmawaade on, millest ta karwa wäärt ei tagane. Õ i g e i l m a w a a d e olgu iga tõeotsija ideal, millele lähemale püütakse... Üksgi ideal ei ole aga elus täielikult kättesaadaw — wastasel korral ei oleks ta seda mitte, t a e i o l e k s m i t t e i d e a l...

Misjugused arwamised ja waated õiged on, misjugused waled, seda on sõnadega kerge ütelda. Möödupuu on tõde. Mis on aga tõde ja kuidas seda möödupuud tarwitada, see sünnitab juba päävalu.

Ja tõesti — kui mina ühe asja tõe sisse tungida tahan, oma mõttejõudu sellepääle kulutan, siis peab see tõde minule enne tundmata olema: minul ei ole selle kohta mitte niisugust a r w a m i s t, mida ma u i u n. Mõtlemise jõu abil tulen ma aga wiimaks k i n d l a t e a r w a m i s t e l e. See sünnib siis, kui minu arwamisele minu enese s e n i n e i l m a w a a d e ega ka teised minule t u t t a w a d n ä h t u s e d ja nende s e a d u s e d mitte wastu ei kõnele, waid isegi kinnitust ja tõendust toowad. Sellepääle waatamata wõib minu arwamine ometegi wale olla, milleks kõige päält senised eelarwamised mõjuda wõisiwad, aga ka see asjaolu, et minul selle asja wõi nähtuse põhjused, mille kohta mina seisupaika olen wõtnud, mitte wahest kõik teada ei ole, ehk nende põhjustele koguni wale tähendused annud olen ja sellega ainult segadust sünnitanud.

Mis on aga õieti a r w a m i n e ja kuidas tema tõeluse üle otsustada?

Mis a r w a m i n e on, selle kohta ütleb üks Schotimaa mõtteteaduse prohwessor William Minto järgmist: „Esiteks on see üks hingelik olek. Teiseks läheb selle hingeliku oleku tegewus wälise ilma pääle; temal on ümbrusega mingisugune kokkukõla, asjade kord, mis meist wäljas pool. Kolmandamaks juhib arwamine meie tegewust." Kui meid kellegi isiku arwamised huwitawad, siis paneme tema tegusid tähele. Kui keegi tõendaks, et ilm 10 päewa pärast hukka läheb, aga ise maja wõi maatüki 15 aasta pääle rendib, siis on silmanähtaw, et see prohwet oma tõendust ei usu, et ta oma t õ s i s t arwamist mitte ei ole awaldanud. (Järgneb.)

Port-Arthuri kohtu asi.

Port-Arthuri allaandmise asjus on süüdistuse aktid juba walmis ja nad kõigile kaebtuse alustele kätte saadetud. Tähtsamad süüalused on: kindral Stössel, kindral Reuss, kindral Fock ja kindral Smirnow.

Kindral Stösseli süüdistatakse selles, et ta ülemalt poolt tulnud käsku 20 juunil 1904 mitte täitnud ei ole, kus teda kindlust komandant Smirnowile äraanda käsitakse, waid walitsust oma käes pidas, ennast Port-Arturi komandandi Smirnowi kohuste ja õiguste sekka segas ja sellega wiimase tegewust takistas ja mõju wääratas. Edasi, ei teinud ta õigel ajal tarwilisi sammusid, et kindluse moonatagawara suurendada. Siis olla Stössel enese isikut alati hääs walguses näidanud ja kindlusest ja oma tegewusest niisugusid teateid saatnud, mis asja oludega ja tõega mitte kokku ei käi. Nii ütleb, näituseks, üks teadaandmine, et kindral Stössel isiklikult Tsin-Tshou lahingust osa wõttis, aga tõe poolest ei olnudgi Stössel lahingu päewal Tsin-Tshous, waid koguni Port-Arturis. Ka on ta oma all olewate ülemate tegewust walesti kujutanud ja oma poolehoidjatele auwärkisid lubanud, mis need mitte ära teeninud ei ole. Kõige tähtsam süüdistus on see, et ta kindlustatud Kwantungi ringkonna ülemana otsuseks tegi 19. detsembril 1904 Port-Arturi jaapanlastele alla anda, sõja nõukogust hoolimata, kelle enamus allaandmise wastu oli ja et ta 19 detsembril polguülema Reussi Jaapani kindral Nogi juurde allaandmise asjus läbirääkimisi pidama saatis ja 20 detsembril Reussile täielise woli andis allaandmise lepingule alla kirjutada.

Kindral Reussi süüdistatakse, et ta Port-Arturi allaandmise asjus kindral Stösseliga nõus oli ja jaapanlaste poolt ettepandud rasketele allaandmise tingimistele wastu waidlemata alla kirjutas.

Kindral Focki süüdistatakse selles, et ta mitmesugused käskusid ei täitnud ja ülemate kohta awalikult märkusi teinud, mis neid soldatide silmis alandasiwad. Edasi oli ta kindral Stösseliga Port-Arthuri allaandmise asjus ühes nõus ja püüdis kindlust niisugusesse seisukorda wiia, et allaandmine tarwilikuks tunnistati.

Kindral Smirnowile antakse süüks, et ta 1) Focki, kellest ta teadis, et ta kindlust allaandmisele walmistab, ametist eemale ei tõrjunud; 2) et ta kindral Stösselile pääle ei käinud, et see kindluse walitsemise seaduse 32 paragrahwi karwa pääl täidaks ja et ta 16 detsembril 1904 a. tehtud sõjanõukogu otsust wiimase wõimalusesi wastu panna, mitte ei täitnud.

Hilligenlei.

Gustaw Frensseni roman.

2. Eesti keelde **K. R.**

— Ja nüüd kujuta omale ette, kuidas siur Pe Outjes Lau siin elutses, kui ta alles teine tüürimees oli.

— Kus ta praegu on? küsis Anna külmawereliselt.

— Ta on praegu siin, Hamburgis. Homme sõidab ta meestega Glasgowisse, et sääl uut laewa wastu wõtta. Sellega mõtleb ta weel kaks sõitu teha. Pääle seda tahab ta Hilligenleisse elama asuda, ja isa äri laiendada.

— Wõi nii! Anna oli sellest juba Hilligenleis kuulnud.

— Kuule, ja ei ole weel kordagi selle kohta oma imestust awaldanud, et ma juba nii noorelt teiseks tüürimeheks olen saanud; ja päälegi weel niisuguse tubli laewa pääle.

— Sa ei wõi arwatagi, kui rõõmus ema oli, kui ja seda teatasid! Ja meie kõik!

— Ja nüüd pead sa temale weel midagi seletama.

Piet hakkas omas kastis sorima, tõi siis ühe laewa-ehituse kuukirja nähtawale, näitas lehe kaant, tegi siis lahti ja ütles: „Waata nüüd."

Anna luges: „Aurumasinate ehk motoride tarwitamine suuretel purjulaewadel" ja selle all seisis: „Piet Boje."

Anna lõi imestuse pärast käed kokku.

— Aga kas tead, kui palju ma selle kirjatüki kallal waewa nägin! Mitte tuuma kallal — asi oli mul päewa-selge, — waid kirjutuse wiisi juures. Ma tunnen selles asjas enese sõetu olewat, sest et ma kõrgemas koolis ei ole käinud. Waata, selle kirjatüki pärast ma selle koha omale just saingi... Ja waata, selle plaani järele olen ma juba selle laewa pääl mõne wäikese muudatuse ette wõtnud... Silmad ikka lahti ja alati edasi! See on alati minu põhjusmõte olnud.

— Aga kes sind kõige esiti sellele teele juhtis?

— See oli joodik „Klaara" kapten... ja mäletad ehk weel kirjadest... see juhtis mind sellele teele.

— Kus ta nüüd ise praegu peaks olema?

— Ta suri Lisaboni haigemajas ära.

Piet tegi kuukirja weel kord lahti ja naeratas rõõmsalt.

Anna hakkas seina külge naelutatud pilta wahtima. Sääl oli wanemate pilt, mis warsti pääle abielusse astumist üles oli wõetud: selle kõrwal umbes kümne aastane Heinke ja Hett ühe pildi pääl: siis Anna pilt, mis kaheksateistkümnendamal aastal üles oli wõetud. Ja kelle pilt oli siis tema kõrwal?... Ta tundis Pe Outjes'i ära, wahtis tale umbusaldawalt otsa ja pööras kõrwale.

Kui nad pääle selle weel laewa põhjalikult läbi waadanud oliwad, läksiwad nad kaldale ja uitasiwad terwe päew linna mööda ümber.

Ja kui nad siis õhtu eel ühe wõõrastemaja rõdul, klaas katuse all, jalgu puhkasiwad... kes säält eemalt tuleb?... Kes on see pika kaswuga peenike isand, puhtaks aetud lõua ja juurte, läikiwate, lahkede silmadega?

Tjark Dusenschön... Ja, muidugi!

Ta kummardas Anna poole tsilindrit käes hoides ja ütles kelmiku lahkusega.

— Kui herrased lubawad, siis istun ma wäheks ajaks teie juurde. Ma joon siin harilikult ikka tass kohwi, kui mul äri hästi on läinud; et seda aga sagedasti juhtub, siis joon ma siin tihti kohwi.

Ta andis kellnerile, kes iseäranis ruttu ta juurde tõttas, palitu, walgest siidist kraekaitsja (räti) ja hõbenupuga kepi.

— Ma nägin teid siin istumas ja tundsin kohe ära, kõige päält Pieti.

— Mispärast ei tule teie iialgi Hilligenleisse? küsis Anna warjatud wihaga. — Teie wanaema elab ju ometi sääl?

Tjark waatas rahulikult küsija otsa ja ütles:

— Ma ei tunne selle järele tarwidust, preili Boje, — ja mu wanaema elatab ennast ise oma töö läbi ära. Mispärast peaksin ma siis Hilligenleisse tulema? Sääl ei ole ju midagi pääle hakata. Lõbureisideks aga ei ole mul aega.

— Mis sa siin õieti teed? — päris Kai Jans.

— Wiis aastat olin ma kontori juht: nüüd ajan ma raha-asjade äri.

Selle juures waatas ta korda mööda kõikidele otsa, nagu ta seda waremini Jan Friech Buhmanni sepikojas tegi.

— Raha-asjade äri? imestas Anna. — Ma ei oska seda enesele kuidagi wiisi ettekujutada.

— Ma seletan teile lühidalt ära, preili Boje, — ütles Tjark wiisakalt, mille juures ta ennast Anna poole pööras. — Waadake: on inimesi, kes mõne ettewõtte jaoks raha tarwitawad; siis on neid inimesi, kel raha on ja kes seda weerema tahawad panna. Aga nad ei tunne teine teist. Waadake nüüd? Mina aga juhin niisuguseid inimesi teine teise juurde!... Ülem-kellner soowib näit wõõrastemaja üürida, aga tal ei ole raha. Seda wõin ma temale muretseda... Tass musta, herra ülem-kellner!

Kuulajad imestasiwad. Stiena Dusenschön jutustab pikas majas omast pojast ime-lugusid... ja waata: see on sula tõsi! Misjugune tore must ülikond Tjarkil seljas on. Kui rahuline ja uhke ta ise on!

— Ja mis sina teed, Kai? küsis ta.

— Ma lähen Heidelbergisse ja säält Berlini... Mõtlen usuteadust ja uuemat keeleteadust uurida.

— Usuteadust! See rõõmustab mind wäga, — wastas Tjark tähtsalt. — Rahwal on waimulikku tarwis, kes nende loomulikud juhid on. Sa ise oled töölise poeg ja tunned rahwast... Ja teie, preili Boje? Olete ikka weel ema juures?

— Kodus on tööd küll, wastas Anna.

— Kui teie wahest soowite Hamburgis kohta saada, siis öige nõnda lahked ja kirjutage. Mul on siin mitmed korralikud perekonnad tuttawad ja ma loodan, et teile õige tubli koha wõin muretseda.

— Ma tahaksin juba minna, ütles Anna. — Ma olen terwe päew aega jalul olnud ja soowiksin wähe puhata.

— Ma jään aga weel mõneks minutiks siia, ütles Tjark Dusenschön ja aitas wiisakalt Annale jaki selga ajada.

— Ma ei wõi seda inimest mitte kannatada: ütles Anna mõne aja pärast. — Ta on läbi ja läbi walelik. Ja kõige loomuwastasem on tema juures see wana-wanaisa kohane tark, äpelik toon.

Piet ja Kai Jans waikisiwad: nende pääle oli Tjark suurepäraliselt mõjunud.

Kell kaheksa jõudsiwad nad Altonasse Kaiserhof'i wõõrastemajasse, ja wõtsiwad suures saalis istet. Kui kellner neile juurde tõttas, tellisiwad nad esimene kord elus — Piet oli tellija: seda ei ole nad iial ära unustanud. Kui pudel kerget Moseli weini laual oli, julgesiwad nad ümber waadata. Kui nad märkasiwad, et kõik oma laudade juure rahulisti istuma jäiwad ja keegi nende pääle tähelepanemist ei pööranud, saiwad nad julgemaks ja peagi oli nende tuju üsna hää.

Nüüd märkas Anna Boje wähe eemal wäikese laua taga isikut, kes üksi oli ja terawasti nende laua poole wahtis. Ta oli kodaniku seisuse maitse järele korralikult riides; nägu oli harilik ja lihawad käed oliwad laual kokku pandud. Selle mehe näos oli midagi, mis Annat nagu sundis seda terasemalt uurima. Ta wõttis kõik sõu kokku ja pööras kõrwale, aga mõne aja pärast waatas ta jällegi tundmata mehe otsa,

Kaine rahwuslise politika ülesanded. *)

I.

Rahwusline politika, rahwus — kas wõib neist meie päiwil, 20 aastasajal, weel kõneleda? Kas ei ole see mitte möödaläinud aegade äraigaanud jätis, mis enam isiklise hääksarwamise ja maitse asi on, millel aga ühiskondlisekt mingit põhja all ei ole? Kas ei ole see mitte paljas jõnakõla, millel eluline alus puudub? Uus aeg toob uusi asju päewakorrale, uuema aja inimene ei tohi isearalist isamaad, suguralwast tunda, isearalisekt tema poole hoida. „Ma tasustan teid rahwaste miljonid, teid kõiki, kes teie mu wennad olete, olgu mis rahwusest tahes" — kas ei ole see mitte kõrgem, kaunim paleus, parem siht, mille poole kõikidel rahwustel maksab püüda?

Sarnaseid mõtteid liigub ka meie päädes ja meeltes. Kadunud „Teataja" päiwist saadik oleme neid harjunud kuulma kõige mitmesugusemates kujudes. Kõige kõredamalt kuulutatakse seda pahemalt tiiwalt. Mis peame meie nende arwamiste kohta ütlema?

Ma ei taha mitte otsekohe hukka mõistma hakata, kuid pean kohe ütlema: mina nende mõtetega leppida ei saa, mina ja paljud teised ei suuda neid omaks teha. Mitte sellepärast, et nad wiimse põhjenduseni waled oleksiwad. Ei. Neis mõtetes peitub ka oma jagu tõtt: rahwaste paleus on üksteisele wõimalikult lähineda, asjata rahwuslist üksteise halwakspidamist, oma rahwusega suurustamist ja kehklemist, oma rahwuse kui iseäralise suuruse ja sihi jumaldamist jätta. Rahwaste paleus olgu waenu ja tüli lõpetada, rahulikku leppimise teel, wastastikku järele andes, sekeldusi ja lahkuminekuid õiendada. Kuid see on ainult asja üks külg.

Käänamc meie teise külje wälja, siis näeme, kus eksitus peitub, kus internationalismuse, rahwuswahelise ja rahwastewennastuse wale pääle hakkab.

Nimelt usuwad rahwuswahelise poolehoidjad, et rahwus, s. t. see iseäraline waim, mis ühe rahwa sees liigub kõrkide tema iseäralduste kogu, ainult teatawate ühiskondliste elutingimiste saadus on, teatawa ilmakorra sünnitus. Rahwas on sest ajast pärit, kus rahwad üksteisest kaugel oliwad sunnitud elama, kus üksikud suguharud ja hõimkonnad endid teistest ära lahutasiwad, teatawa maa oma alla wõtsiwad ja iga teist, kes seda omandada tahtis, werise pääga minema saatsiwad. Kui teatawa olukorra sünnitus, wõib rahwas niisama kaduda, nagu ta sündinud on. Ja kas ei leia mitte küllalt selleks märkisid, et rahwuslised wahed kadumas on, ütlewad rahwuswahelased? Elaw liikumine, mis uute leiduste tagajärjel aasta aastalt ikka suuremaks ja hõlpsamaks muutub, sagedam kokkupuutumine, ühinemise ja segamise wõimalus rahwaste wahel, ühiste ilmakeelte tekkimine (esperanto) — kas ei kõnele see mitte kõik küllalt selget keelt, kuhu poole edenemine läheb? Waadake Europa rahwaid — nad on pea kõik segarahwad, kus õieti puhtast iseloomust ja isetaadist juttugi ei wõi olla. Inglise rahwas näit. on segu Caesari aegsetest keltidest, Hengisti all Britannia saarele rännanud angeliaksidest (449 p. Kr.), Knuti daanlastest (11 a. s.) ja Wilhelm Arawõitja normannlastest. Preislased on Slaawi ja Saksa suguharude ühendus.

Ja kui wiimati weel eraomandus kaob, unistawad rahwuswahelise sõbrad sotsialismuse leerist, kui kõik ühetaoliselt ära jaotatakse, siis ei ole rahwustel põhjust üksteisest lahku jääda, siis ei eralda neid midagi.

*) V. Põllu kõne Põltsamaal rahwapidul 24 junil. Toome selle taumala kõne „Postimehe" ja „Eluaarde" „Sõna" toimet.

See on kõik ilus kuulda. Kuid raske on seda uskuda. Sest kui rahwaste iseäraldused, nende rahwus, teatawate olude sünnitus oleks, mis teistes oludes kergesti muutub, siis peaksiwad ühesugustel oludel igal pool ja iga rahwa juures ühesugused tagajärjed olema.

Siis oleksiwad pidanud wana Rooma proletarlased, kelle seisukord niisamasugune oli, kui meie päewade proletariadil, seltsimal wiisil üles astuma ja talitama, nagu meie sotsial-demokradid. Siis peaks neeger ja europlane, kui neid ühtewiisi harida, ühesugustes elutingimistes üles kaswada lasta, iseloomu poolest ühesugusteks saama. Kuid seda ei näe meie mitte. Iga rahwas wastab (reageerib) teatawate olude pääle oma wiisi. Sääl, kus kuumawereline gruusiane kõik pihuks ja puruks lööb, sügab eestlane weel pääd ja mõtleb, mis teha. Seltskondlise eluga äraharjunud prantslane langeb, kui ta nädalate kaupa üksi on pidanud olema, näit. tühjas laanes rändama, igale ühele ümber kaela, inglane selle wastu, kes nädalad otsa Soome tundrates kaiu püüdnud, ühtegi inimese hinge näinud, ei tõsta mitte silmagi üles, kui keegi mööda juhtub minema. Ja ometi on mõlemad ühesugustes tingimistes!

Sellest selgub, et iga rahwa juures midagi on olemas, mis mitte ainult teatawate wäliste olude saadus ei ole. Meie ei saa seda küll mitte ühe sõnaga ära tähendada, milles üksikn rahwa iseäraldus seisab, niisama nagu armastaja sagedasti mitte ütelda ei saa, mispärast just teine temale meeldib: meie tunneme seda. Neid iseäraldusi ei saa mitte ära häwitada, niisama nagu wõimatu on wahesid üksikute inimeste wahel, nende iseloomulisi jooni ära kaotada. Need wahed juurduwad liiga sügawal looduseseadustes ja wõimudes. Kaks jõudu töötawad siin alatasa selle kallal, et uusi kujusid luua ja wanu alal hoida: mitmekesidus (variabilität), mida meie juba seemne rakukese juures leiame ja 2) pärandamine. Mitmekesidus ei lase kõiki ühesugusteks saada, teeb ka wõimatuks, et kõik rahwad ühte sulaksiwad, pärandamine jälle püüab senisid kujusid alal hoida. Nõnda wõib siis küll üks rahwus ära kaduda, kuid kas sellepärast rahwuslised wahed häwinewad, see on enam kui küsitaw.

Ajakirjanduse ülewaade.

Misugused põhjused sunniwad kooliõpetajaid usuõpetuse tundide wähendamise wõi nende täielise kõrwalejätmise poolt olema, selle kohta kirjutab „Tulewik" järgmist:

„Koolides õpetatakse usuõpetust ja loodusteadust. Nendes kahes õpeaines peituwad waated, mis üksteisega kokku ei taha sündida. Siin wõiks ehk maailma loomist meelde tuletada. Usuõpetus ja loodusteadus käiwad selles asjas täieesti üksteise wastu. Kui ühelt poolt tuttawat kuuepäewalist loomislugu jutustatakse, siis seletatakse teiselt poolt, et maailm praeguse kuju arwamata paljude aastate jooksul arenemise läbi on omandanud. Sellekohaseid wastukäiwaid mõtteid leidub aga arwamata palju. Õpilastes, kellede arwustamise jõud weel nõrk on, wõtawad seda mööda kaks ilmawaadet maad, mis üksteisega wastolus seisawad. See sünnitab noortes hingedes kahtlust, nende wahel tõusewad sagedaste waidlused, mille otsustamiseks nad kooliõpetaja poole pöörawad. Kooliõpetaja seisukord muutub seeläbi raskeks. Mis peab ta lastele seletuseks ütlema? Mida tõeks tunnistama? Niisuguse olukorra tagajärjel loeb suurem hulk kooliõpetajaid tehtede teateid, et üks wõi teine wallawolikogu usuõpetuse igapäewases elus wähe tähtsaks on tunnistanud, suure rõõmuga: nad leiawad enestele sellest troosti, loodawad paremat olukorda tulewikus. Nii on siis kooliõpetajad täiesti õiglaselt ja tarwiduse sunnil usuõpetuse tundide wähendamise küsimuse arutamise alla wõtnud. Neg oleks aga kaes tungiwalt selle poole püüda, et tulewikus usuõpetus mitte sunduslikuks õpeaineks ei jääks, kuid kahjuks astutakse, nagu Tartu kreisi kooliõpetajate koosolekutel ilmsiks tuli, ülemalt poolt mõjuwalt selle wastu.

Mis tuleks aga siis usuõpetuse asemele seada? Kiriklased tõendawad, et ilma usuta ilm hukka läheb. Kuigi tegelik elu teistel maadel midagi muud näitab, siisgi wõiks tähendada' et usku ei taha sellega, et usuõpetus koolist eemale jääb, keegi ära häwitada. Usku on wõimata ära häwitada, olgu siis, et ta ise loomulikku surma peaks surema. Päälegi — wäsimata püüdmine teadmisi omandada, ideali kättesaamiseks mehiselt, wapralt wõidelda, armastus hingeülendawat kunsti edendada, kas ka selle pääle kui usu pääle ei waadata? Kas see ei ole mitte kõige kaunikum ja puhtam usk? Kas selle usulised ei oleks mitte ühewäärilised, üheõiguslised inimesed? Kui meie koolid sel põhjusmõttel tööle hakkawad, siis wõib noorsugu sirguda, kes tumedad unistused kõrwale heidab, silmad läbitungiwalt oma ümbruse pääle pöörab ja armastuses oma wähemate wendade elukorra parandamiseks tööle hakkab, elu kõigile paremaks, meeldiwamaks ja õiglasemaks püüab teha. Teeb ta aga nõnda, siis wõib ta julgeti iga kohtumõistja ette astuda."

Politika ringwaatus

ja sõnumed wäljamaalt.

Korea seisukorra kohta.

Korea keiserikojas walitseb suur ärewus. Jaapanist tulnud teated kõnelewad kihutusest, et Jaapani walitsus Korea keisri troonilt maha tõukaks. Süüks on Korea walitsusele see, et tema Jaapani ülemwalitsuse all seistes, omapääd saatkonna kokku seadis ja Europasse, Haagi konwerentsile saatis. Keisrikojast on ärewus ka rahwa sekka laiali laguuenud. Korea keiser on sarnases rõhutud meeleolus, et ta ministrite nõukogusegi ei ilmu ja ennast haigusega ära wabandab.

Korea saadik Haagis on wiimaste Koreast tulnud sõnumete puhul järgmist teatanud. „Nagu näha, walmistab Jaapan endiste kuritegude ees juba uut kuritegu Korea kohta ette, keda ta enese külge liita püüab. Seda ei pane meie sugugi imeks, sest et meile see juba warem teada oli. Ja just selle ettenägemise põhjal ongi Korea walitsus mind siia saatnud, et õigust leida... Kuid meie, korealased ei saa ilmasgi alla andma, waid paneme wiimase wõimaluseni wastu." Tähenduse pääle, et Koreas sõjariistad puuduwad, wastas saadik: „Meie wõitleme lõpuni. Korea ei ole mitte Jaapani ajumaa. 1904 aasta traktat kinnitab Korea iseseiswust. Kui Jaapan Korea enese külge liidab, kutsume meie rahwa ühinemisele ja wõitleme wiimase were tilgani. On ju tõsi, et meil sõjariistade tartse puudub, kuid Jaapani kaupade boikoteerimine on meil üheks mõjuwaks abinõuks wõidelda. Pidage meeles, et Koreal 20 miljoniline rahwahulk on. Kui jaapanlased meilt raha ei saa, siis ütelge, kust nad seda wõtawad? Kümne aasta jooksul wiime meie Jaapani pankrotti. Korea keiseririik on 4000 aastat wana, praeguse keisri suguwõsa on 500 aastat troonil olnud. Nemad ei suuda mitte 20 miljoni korealast ära häwitada.

Jaapani ja Ühisriikide seisukord.

„Times'ile" teatatakse New-Yorkist, et üks jaapani salakuulaja Kalifornias kinni on wõetud, kui ta parajasti ühe kindluse plaani on ülesse wõtnud. Tema juurest leitud dokumentides oliwad mitmesugused plaanid ja märkused, mis Jaapan sõja korral hästi tarwitada oleks wõinud. Mõnede teadete järele on salakuulaja Jaapani ohwitser.

See juhtumine on kohalised elanikud jälkusega täitnud, sest et salakuulajate kinniwõtmine Amerikas kuulmata asi on. Paudi jaapanlaste wastane meeleawaldus toime. Wõib olla, et asi kokkupõrkamiseni läheb. Jaapanlaste tegewust hakatakse terasemalt tähele panema. Ähwardatakse isegi jaapanlasi linnast lõpulikult wälja ajada.

Wene riigist.

Peterburist. Tõsiste Wene meeste ühisus walmistatakse hoolega juhatuskirju, mille järele kihutustöö tegijad, keda maale saadetakse erakonna kasuks kihutustööd tegema, oma äri peawad ajama. Kõige suuremat tähelepanemist tahetakse talupoegade pääle panna, et wiimaste tõsiseid Wene instinktisid elule kutsuda.

— Aleksinski nõuab raha. 30. junil tuli keegi isik riigiwolikogu, eenet osakonda, näitas oma wolikirja ette ja nõudis, et riigiwoliniku Aleksinski ülespidamise raha, mis weel saamata on, tema kätte antaks. Ametnik, kes raha wäljaandmist toimetas, ei täitnud aga seda nõudmist, waid palus meest teine kord tulla.

— Zolloje tapmise asi on arutamisele wõetud.

— Uus õigusteaduse fakulteet. Witebski haritlaste ja awaliste tegelaste poolt tahetakse sügisel Witebskis õigusteadusliset fakulteti awada, millel ülikooliga ühesugused õigused oleks. Awatud fakulteetis tahetakse õpeaineid täiesti ülikooli programmi järele läbi wõtta. Õpeaeg kestab 4 aastat. Õppijateks wõeteldakse meeste- ja naesterahwaid ühesugustel õigustel wastu wõtta.

— Lõhkepommi läbi. 3 julil õhtul kell pool kolm sõitis Aleksandropolis endine Kutaisi sõjakuberner Alihanow oma poja ja 2-diwisi ülema kindral Glebowi naese ja tütre seltsis Kabardini polgu klubist koju. Bebutowuulitsal wiskasiwad teadmata tursategijad sõiduriista pääle 2 pommi; kindral Alihanow ja kindral Glebowi proua saiwad surma ning kutsar, Glebowi tütar ja Alihanowi poeg haawata.

— Röówimine. Konstantinogradi kr. Zatihepilowi postisaoskonnas rööwiti 6000 rbl. ära.

Wihm, torm ja rahe on mitmes paigas suurt kahju sünnitanud. Tiherkassi kreisis häwitas haruldane kange torm ja suur wihm keeduwilja-aiad ja wiljapõllud ära; kolmes külas on weskid ära lõhutud, palju kodulinda ja wäiksemaid koduloomi on hukka saanud; kahju suurus on umbes 40.000 rbl. — Aleksandropolis on rahe 14 külas wiljad puruks löönud. — Gshatskis ujutas suur wihm põllud, heinamaad ja aiad üle; jõed ajasiwad üle kallaste; sillad ja tammid wiis wesi ära. — Merdjanskis lõiwad wihm ja rahe 20 0 desjatini wilja puruks; wihm on keeduwilja aiad ja heinamaad ära rikkunud; pikne on wäljal mitu karjast maha löönud. — Tshernigowist teatatakse, et sääl kanget wihma on sadanud; mõnes külas on wesi hooned ära winud; kolm inimest on ära uppunud, palju koduloomi on hukka jaanud. — Jaroslawis on Wolga juba teist korda üle kallaste ajanud; wee pind on pääle 3 arshina harilisest seisust kõrgem. Kaubalaewade peatuspaikadel on kaubad ära leotatud.

---

kes suurte silmadega laisalt nende laua poole wahtis. Annal oli õudne tundmus. Ta pööras mehe poole külje ja toetas küünarnukiga laua pääle. Kai Jaus waatas rõõmsalt saalis ümber, waatas siis Anna otsa ja tõstis klaasi üles. Selle juures silmas ta üle Anna pää ütsikut meest, kelle olek tema pääle õudselt mõjus. Ta kumardas ennast lauale ligemale ja ütles sügawasti hinge tõmmates tasasel häälel: „Nüüd sammun ma üle Elbe elusse." Ta nikutas naeratades mõlemate poole pääga ja jõi.

Nüüd ilmus tubliste longates, kuid siisgi hääs tujus, Kasjen Wedderkop; tema taga sammusiwad kaks sõpra — üks kaswu poolest wäike ja punase pääga, teine pikk ja walkjate juuksetega. Kõik kolm oliwad umbes wiiekümne aastaised ja korraliku wälimusega.

— Kuidas? imestas wäike punapää, — meie peame nende noortega ühele lauale istuma?

— Ole wähe wiisakam! ütles Kasjen Wedderkop, — sa ei ole enam kaua aega nii wärskete noortega ühes lauas istunud. Waata ometi Anna Boje otsa!... Omal ajal oli ta pisikene laps?

Pikk walkjate juukstega mees istus Anna kõrwale. Weinile oli lisa toodud.

— Kas ma sulle weel jutustanud ei ole, ütles ta Wedderkop'ile, — kuidas ma kord kahekja päewa ühe noore neiu seltsis wiibisin? Sinna jääb hulga aega tagasi. See lugu on weini klaasi juures jutustamiseks nagu loodud ja pääle selle wõib teda ka julgesti noorele neiule jutustada.

Selle juures waatas sõbralikult ja wiisakalt Anna otsa.

— Kas soowite seda lugu päält kuulata?... Teie mõlemad, reisiseltsilased, teate ju, et ma lapseaastad Hilligenleis ja nooruse aastad Itzehoes mööda olen saatnud.

Meie olime kahekesi: mina ja mu wend; õdesid meil ei olnud. Meie ei pääsenud linnast kuhugile kaugemale: käisime ainult nende perekondadega läbi, kes wanematega hästi tuttawad oliwad. Neid perekondi oli küll wähe, aga nad oliwad kõik wäga korralikud, niisama, nagu meie wanemadgi. Noori tütarlapsi õppisime ainult perekonna pidudel tundma, kus meie nendega tantsisime, ehk kui meie neid uulitsal wehwates teretasime. Meie olime, ühe sõnaga, loomu poolest wanemate taolised. Nii kestis lugu, kuni ma juba kakskümmend seitse ja wend kakskümmend wiis aastat wana oli. Elukutse poolest olime mõlemad kaupmehed.

Ühel ilusal päewal tegi wend igawuse pärast wäikese wäljasõidu onupoja juurde, kes ühes külas õpetajaks oli. Kui ta parajasti onupoja ja onutütre seskele kohwi lauale oli istunud, tuli tuppa pika kaswuga ilus tütarlaps. Ta oli ühe talupereniehe tütar ja oli onutütrel käimas. Pärast kohwi kõndsiwad nad kahekesi terwe tund aega aeda mööda. Nädala pärast sõitis mu wend jälle onupojate külasse. Paari nädala pärast juhtusiwad nad ühel õhtul teises kohas kokku ja kihlasiwad endid ära. Warsti pääle selle tuli tütarlaps nädalaks ajaks meie wanemate juurde.

Selle nädala päewad on kõige tähtsamad ja armsamad minu elus. Meie mõlemad, hääd rumalad poisid, õppisime neil päewil midagi tundma, mille olemisest meil aimugi ei olnud; midagi, mis ime tähtis kõigest on mis ilmas olemas. Mis see siis oli? Meie õppisime noort ilusat tütarlast tundma, kes ihu ja hinge poolest terwe, nii otsekohene ja loomulik, nagu oleks Jumal teda alles hilja aegu loonud. Koolis tuupisime meie päha, mitu suguharu ninasarwikuid Ahwrikas elab; meile seletati, Doweri ja wäljamaaga kauplemise tähtsusest ja kuidas austrisid süüakse. Aga seda olewust ei nimetatud sääl ialgi. Meie ei tundnud seda olewust ei wäljaspoolt ega seestpoolt. Uõna ootamata õppisime meie teda tundma.

Teie ei wõi aimatagi, kuidas meie imestasime ja kui õnnelikud meie nende päewade jooksul olime. Eli suwe aeg. Ta lamas meie aias rohu sees, lahtine kleit seljas. Mu wend istus ta pää juures, mina jalgade ees. Ärge arwake, et ma ehk wahest tade olin, et ta nii ilus ja noor oli ja minu pärast ei olnud. Mitte kübetgi. Ma rõõmustasin omalt: olin rõõmus nagu ühe suure, ilusa õe üle, mille saatus mulle ootamata kinkinud. Ärge arwake ka, et see esimene ilus naesterahwas oli, keda ma nägin; sääl ümbruses kaswas nii mõnigi iludus. Imelik oli see, et ta omad liikmed meie silmade all wälja sirutas ja oma hinge meile awas, ja isegi ei aimanud, missugust iludust ja uudist ta meile sellega näitas. Ma imestasin iga tema liigutuse üle, ja weel rohkem iga sõna üle, mis ta ütles. Kui ta oma liikmeid liigutas, siis sündis sarnane kohin, nagu puhuks kerge tuuleke üle noore metsa: ta sõnad oliwad nagu õitega kaetud lõhnawe kohin. Meie otse wõtsime sõnu tema huultelt.

(Järgneb.)

Mis tähendab elukutse.

Multatuli.

— Olge nõnda hääd ja ütelge ilma naljata, mis tähendab elukutse?

— Mul ei tulnud meeldegi nalja heita. Ma praegu ei mõtle ma seda teha. Asi on seks wäga tõsine.

Inimene, kellel elukutse on, tähendab isikut, kes oma elu-ea jooksul hulga asju sellepärast ära põlgas, et ühes tegewuse harus, milles ka palju teisi tegewad on, kuni keskmise kõrguseni tõusta.

Elukutseline inimene on isik, kes ühe määratud punkti pääle wahtides nägemise kaotas... kes enesel õiguse arwab olewat lühikese nägemisega olla, ehk wähemalt, näidata, et ta seda on kõige muu asjade wastu.

Elukutse...

Ma seletan teile weel teisel teel ära, mis elukutse tähendab.

Kas teie olete mõnikord uulitsate pühkimist näinud?

— Kuigi mitte nii sagedasti, kui terwishoiu seisukohast soowida oleks, — siisgi olen seda wahel nägema juhtunud.

— Kas teie ei soowinud wahest selle juures uulitsa-pühkijal luuda käest ära kiskuda, et näidata, kuidas pühkima peab?

— Tõsi, sagedasti.

— Ja nõnda siis, kas pühkisiwad need inimesed — teie pühkimise otstarbest arusaamisega wõrreldes — hästi?

— Kätt südame pääle pannes ja oma hingeõnnistuse, õnne ja südametunnistuse, Jumala ja inimeste juures wandudes, pean ma tunnistama, et nad seda halwasti tegiwad.

Wäga hää! Et meie selles asjas selgusele oleme jõudnud, siis küsin ma nüüd: kas usute teie, et sarnane uulitsa-pühkija wõiks teie kohtu-asja kohta õigusteadlist arwamist awaldada, teie lapsi leetritest wabastada, riigi wõlgasid wähendada, trükkimise kunsti täiendada j. n. e.

— Kätt südame pääle pannes ja inimeste ja Jumala juures wandudes, pean tunnistama, et ta seda ei wõiks.

— Waadake nüüd! Sarnane uulitsa-pühkija, kes uulitsat ei oska pühkida ja ühtegi teist ametit ei ole õppinud — see ongi elukutseline inimene.

Seda ja teist.

Hull masinist. Mõne aja eest läks ühe Belgia raudtee pääl wedurijuht ootamatalt hulluks. Signalisi tähelepanemata jättes, lasi ta rongi täie auruga Antwerpeni poole. Kuuest jaamast lendas rong seitsmeist tuule-kiirusega mööda, kõigidest hädasignalidest hoolimata. Alles seitsmendama jaama juures sai keegi nagu ime läbi hullu wedurijuhti nii kaugele meelitada, et ta rongi seisma pani. Reisijatest oliwad mitmed hirmu pärast minestuses.

— Wenemaa wiinamarja wiinad monopolis. Rahaminister on luba annud Wenemaa wiinamarja wiinasid igal pool riigis kroonu wiinapoodides müüa.

Walerahad. Jaroslawis Tulupowi uulitsal saadi hästi sisseseatud wale hõberublade töökoda kätte; üks inimene on kinni wõetud.

— Wabrik seisus. Kuulus Morosowi riidewabrik Pokrowis on tööliste tõrkumiste tagajärjel oma töö lõpetanud. Töölised on lahti lastud. Wabrik jääb teadmata aja pääle seisma.

— Port-Arthuri asjus süüdistatawad kindralid Fock ja Reiss paluwad asja edasilükkamist 2 kuu pääle, et süüdistustega ennast tutwustada. Päälegi elawad mitmed tunnistajad kaugel ja mõnede elukoht alles teadmata, nii et asi wahest oktobri kuus ette tuleb.

Kodumaalt.

Tartust. Röõwimise katse. 3. skp. kell 1/4 lõuna ajal pandi Tartus julge röõwimisekatse toime. Tartu panga rahakandjale tuliwad Rüütli uul. keskpaigas kolm noormeest wastu. Üks tõmbas rewolwri ja laskis tema pääle paugu, mis ei trehwanud. Rahakandja hüppas Laserui tubakakauplusesse. Üks röõwija jooksis järele ja laskis 2 pauku. Üks pauk põrkas ukse küljest tagasi, teine tungis rahakandja jalast läbi. Rahakandjal läks haawa pääle waatamata korda tagumistesse tubadesse põgeneda. Röõwijad, ilma et raha oleksiwad saanud, jätsiwad rahakandja rahule ja läksiwad Rüütli uulitsat mööda raekoja poole. Rüütli uulitsast pöörasiwad nad ülesse Toome mäe pääle. Ülikooli ja Toome mäe wahel tõttas neile linnawaht järele. Toome mäe poolt tuli neile wolitseikordnik Kaasik wastu. Linnawahile ja kordnikule paukusid wastu lastes põgenesiwad röõwijad Toome pääle ja kadusiwad sääl ära. Kordnik Kaasik sai kuuli läbi jalast haawata. Üks isik wõeti röõwimise paiga ligidal kinni, keda kahtlustatakse röõwimisest osawõtmises. Röõwijad oliwad kõik noored mehed, alla 20 a. Pangateendril oli, kui talle kallale kiputi, 121 rubla kopikatega panga raha kaajas.

„Post."

Urwastest. Uue-Antslast. Koolide ühendamine. Kui talwel siin „Liiwa" koolimaja maha põles, siis andis wald ülemale poole palwekirja sisse, kus paluti, et „Liiwa" koolimaja enam ehitada ei tuleks, aga selle asemel praeguied „Mäidri" ja „Meose" koolid ühendataks, mistarwis ka uus koolimaja tuleks ehitada. Esimene palwe jäi tähele panemata, wõi õigem öelda: ei antud luba. Tehti teine palwekiri, mis mõjus. Nüüd tuli luba 22. juunil tagasi, kus koolimajasid lubatakse ühendada, aga selle tingimisega, et see kool kahe ehk kolme kooliõpetajaga töötaks: nõnda siis peaks kool kaheklassiline olema.

„Maa."

Koerust. 30. juuni õhtul umbes kella 1/2 8 ajal lendas Udewa wallast õhupall läbi, mis Esna walda, Müüsleri kogukonda, Kahala küla alla pehmesse soosse maha langes. Pall on Peterburis kell 2 päewal nelja inimesega, kelledest 3 ohwitserid on olnud, üles tõusnud. Sooft on pall ree pääl inimeste abil wälja weetud, misjuures Kahala küla mehed terwe öö rabelenud ja taiuks 25 rubla saanud. Teisel hommikul on pall Müüsleri mõisa hobustega Rakke jaama saadetud, kust kaudu ka sõitjad tagasi on sõitnud.

„Tulewik"

Wändrast. Uus rahwahariduse selts algas oma koosolekut. M. Kull teatab, et seltsi põhjuskiri kinnitatud on ja selts tööse wõib hakata. Koosoleku juhatajaks walitakse J. Martson. Põhjuskiri loetakse ette. Liikmeid wõetakse wastu. Kõik koosolejad, ligi 100 isikut, astuwad liikmeteks. Eestseisusesse walimine wõtab pea terwe koosoleku aja ära. Walitakse esimeheks W. Peterson, Lelle mõisa rentnik, abiks J. Martson, U. W. wallakirj., kirjatoimetajaks Lilly Tomson, kihelkonnakooli-õpetajanna, abiks E. Rungi, k. k. kooliõp., kasjahoidjaks M. Pertel, U. W. wallawanem, abiks E. Tomingas, põlluteadlane, teisteks liikmeteks: M. Kull, J. Mängel, H. Grois, L. Tetsmann ja pr. Martson. Koosolekul walitses aeglane, roidunud olek. Waimustus uue seltsi asjus puudus täiesti, nagu oleks selts kunstlik sünnitus, mitte rahwa soowist wälja kaswanud. Keegi ei äratanud ka osawõtmist seltsi wastu, ei ühtegi kõnetgi, ei äratnit. Annetusi ei tahetud wastu wõtta, tõrguti. Kõik see ei kuulutu hääd.

„Säde."

Hummulist. Wallamaja ümberehitamise töö ei ole weel päälehakkanud. Et nüüd juba kolmandat korda seda suurendatakse, siis oleks soowitaw, et walla isad oma tähelepanemist lae madaluse pääle pööraksiwad ja ümberehitamise juures ka seda wiga katsuks wõimalikult parandada, seda enam, et see suuremat kulu ei nõua. Ime asi, et nad seks otstarbeks kuiusid kardawad teha. Nüüd aga ehk wõiks mõni arwata, et nad kohtumajas alandust armastawad edendada, mille tõttu lagi nii madal on tehtud, et wiie jalaline mees ennast sala kohal sirgeks ei julge ajada. Kihutusjaks selles asjas wõiks ka see teadmine olla, et wallamaja walla ehe on ja tema järele otsustatakse harilikult walla enese üle.

—?—

Tõrwa alewist. Helme põllumeeste selts ehitab omale jäädawaid näitekuurisid ja maja, mida ajutiselt aidaks saab tarwitatud, kus juwel ka koosolekuid wõib ära pidada.

—?—

Helmest. Wiljade seis on Helme kihelkonnas kaunis hää: ainult wihma on hädasti tarwis.

— Helme kihelkonna koolimaja ehitamine läheb sõudsasti edasi: juba töötatakse sisemise wärgi kallal. Ehitus on ruumikas ja ajakohane. Kurdetakse, et koolimaja ehitamise kulud suured olewat.

Oleks mõistmata tegu, selles asjas kulusid karta. Wäike ja wilets koolimaja ei suuda kõiki õpilasi wastu wõtta ja temas ei wõi meie noorsugu, ei kehaliselt, ega waimliselt edeneda. Ja ometi on ju meie noorsugu see, kes meile paremat tulewikku peab looma. Tema jaab meile selle eest weel hauda järele tänu hüüdma, kui meie temale wõimaluse anname ennast igapidi harida. Ja päälegi ei ehita meie seda maja mitte ühe põlwe jaoks.

—?—

Keenist. Antsi talus pani Sangaste Põllumeeste Selts pühapäewal 1 juulil näitemängu „Roinila talus" toime. Sissetulek 63 rubla kopikatega.

— l.

Karulast. Wilja seis on keskmine. Et ilmad wiluks muutusiwad ja wihma hakkas tulema, siis on wähe paranemist loota. Muidu oli karta, et palawus rukki enneaega walmis küpsetab, mille tõttu tera peenikeseks oleks jäänud. Ristikhein on hää. Linal kiskus kaum õied wara wälja, mille tagajärjel kasw kängu jäi

— u —

Lätimaalt.

Riiast. Ajalehtede protsessid. Nagu „Rig. Z." teatab, on järgmiste kohaliste ajalehtede ja ajakirjade wastu kaebtused tõstetud: 1) Pribaltiiski Krai" toimetaja wastu, 2) kinnipandud Läti lehe „Tarbs'i" toimetaja insheuer tehnoloogi M. Krisjoni wastu; 3) kinnipandud Wene lehe „Rishskija Wedomosti" toimetaja ja wäljaandja L. J. Winitski wastu; 4) Läti ajakirja „Pahtaga" toimetaja ja wäljaandja A. Kukkuri wastu; 5) Läti ajakirja „Puschlotajs" toimetaja ja wäljaandja wastu; 6) Läti ajakirja „Wahrdotajs" toimetaja ja wäljaandja A. Kukkuri wastu; 7) kinnipandud Läti lehe „Sadsihwe" toimetaja P. Jannsohni ja 8) Deenas Apikats'i toimetaja õpetaja Roseni wastu.

Kohalikud sõnumed.

Mõned küsimused meie Saksa ülearhsetele.

Omas 26. numbris toob kohalik Saksa leht „Südl. Anzeiger" Wene wanameeliste ajalehtede järele ühe kirjatüki, milles näidata püütakse, nagu oleks Baltimaa linnad ja nende majanduslise seis sellest saadik tagurpidi minemas, kui maa pärisrahwad linnawalitsuse oma kätte „kistusiwad" ja Saksa intelligentsi tema „ajaloolistest" kohtadest wälja tõrjusiwad. Selle nähtuse „klassikalisteks" näituseks olla Tukkum ja Walk. Kui alles sakslad siin esimest wiulit mängisiwad, olla asi kõige eeskujulisemas korras olnud. Saksa „nutt" ja haridus olla kõigist asjadest hästi aru saanud. Kui mõnda üksikut wäsja arwata, siis olla praegused linnaisad mitteakslased niisugused madalal hariduse astmel, et nad linna kasudest ja majapidamisest mitte aru ei saa ja muidugi seda siis ka juhatada ei mõista.

Tukkumi Läti soost linnawalitsusele antakse süüks, et Tukkumis rewolutsioniline liikumine wõrdlemisi suuremaks läks, kui kusagil mujal kodumaal. Meie ei suuda mitte aru saada, kuidas Tukkumis mäss wäiksem oleks wõinud olla, wõi hoopis nähtawale tulemata jääda, kui sakslad sellel ajal linna raekojas istunud oleks! Kes wähegi olusid tunneb, see teab, et liikumise põhjused hoopis teisal seisiwad, et selle liikumise silmas saksa linnaisade autoriteet kroosigi wäärt ei olnud... Et sellel segasel ajal mõtlemata tegusid tehti, sõjariistasid tarwitadi, rööwiti ja ületöödi, on küll kahjatsemise wäärt — ei ole aga ometi mingisuguses sidemes linnawalitsuse rahwuslise meelsusega ega autoriteediga.

Kui ülepää linnade tagurpidi minemisest kõnelda — siis on see järjekindel nähtus terwe suure riigi kohta, ta on wiimaste aastate walitsewate olude otsekohene wili. Ärewused, liikumised, tõrkumised ja teadmatus, mis homne päew toob — sünnitas üleüldise kitsikuse, nii hästi tööstuse kui ka kaubanduse põllul. Tööstus ja kaubandus on aga wõimud, mis linnad õitsemisele wiib, linna sissetulekuid suurendab jne. Kõik see on niisugune tõde, mis meie aja inimeste juures enam tõeks tegemist ei tarwita. Sattub aga tööstus ja kauplemine aja ja olude surwel kitsikusesse, wajutab see nähtus kohe parandamata pitsati linnade majanduse ja eluawalduste pääle, algab tonkamine, isegi tagurpidi minek. Ja siis ei aita ei uus linna mitmeklassiline walimise sistem, nagu saksa leht soowitab ja mis sakslad jälle sadulasse peaks tõstma, ei mõned muud kunstlised abinõud, et „intelligentsile tema wäärilise kohast kohta tagasi anda."

Walka Tukkumiga wõrreldes kirjutab Saksa leht sõnasõnalt järgmist.

„Tõesti, kaugele oleme läinud, et Walka juba wõimalik on Tukkumiga wõrrelda. Sääl lätlased, siin eestlased: sääl 60,000 rublaga plekku pannud linnapää, siin 50,000 rublaline tagawara kapital — sakslastest järele jäetud — millest keegi ei tea, mitu rubla sääl weel õige järele on; sääl linnakassa tühi, siin nii wähe käepärast, et kõige hädal stemate maksude tähtaegasid pidada ei jõuta. Ainult selle pääle wõib Walk uhke olla, et siin tööwisi ja tahinguid (Metzeleien) ette ei tulnud, mille eest aga kindral Orlowi tänada tuleb, kes weel õigel ajal paigale jõudis, muidu oleks meie Tukkumi enese warju jäänud. Müts maha auwääriliste ja tubliide walklaste ees!"

Kuidas meie olusid wööriti kujutawad „Wene hääled" wanameelsetes Wene lehtedes tekiwad ja misjuguses ühendusess nad „Saksa häältega" ja nende hääletorudega seisawad — seda meie teame. Et niisugused „saksluse paitawad" hääled kergesti meie naabrite trükikodades ladujaid leiawad, ei ole ka uudis... Selleks ka eelolew nähtus.

Kohalise Eesti linnawalitsuse kohtlustamise, et ta sakste „pärandust" ära raiskanud on jne. jätame täitsa selle õiendada, kelle kohta ta käib. Ütleme ainult, et ta teraw wäljakutsumine on ja et siin haawatud Saksa enesetundmus ennast ilmutab, et „Walga saksa mees" walitsewalt seisukohalt lahkuma on sunnitud. See on selle mõrudusse loomulik põhjus.

Selleistsamast hallikast woolab ka see liig suige ja iseeradlik tähendus, nagu oleks Walk mäsu ja tööwise poolest Tukkumi warju jäänud, kui mitte kindral Orlow õigel ajal kohale poleks jõudnud. Kuigi mõni mees siin sellel ajal pää näis kaotanud olewat — kuid Saksa lehe üleüldine otsus on ometegi liig warajane. Teiseks ei ole niisugune mõtlemata ütelus mitte aus. Seda oma loogikat wõiks ju Saksa leht weel edasi aududa ja tõendada püüda, et kui kindral Orlow mitte parajal ajal „jaole" poleks jõudnud, siis wahest mõni eestlane ka linna kassaga putkama oleks pannud, nende saksle waewaga kogutud kopikatega, mis linn maksis ja Saks juhtis. Tuli ju jäärane asi ka Tukkumis ette, ja kui juba kord wõrrelda, siis olgu wõrdlus täielik!

Iseäraline on, et Walgas sakste poolt just eestlasi poliitikaliselt kahtlustada püütakse, kuna ometegi lätlased ja ka teised rahwused mitte wähem woolust edasi ei kantud. Ikka wist nende eelpool nimetatud wanade arwede mõrudusel... Ja siis oleks huwitaw küsida: kas kindral Orlow siis „parajal ajal" ka tulemata oleks wõinud jääda, kui saksa linnaisad linna oleksiwad walitsenud? Et siis Walk ajaloolist niisama waiju oleks teadnud, kui lehm pühapäewasest päewast? Kas sakstel tõesti nii suur usk oma autoriteti sisse on?

Nagu juba tähendatud, ei suuda sakslad Walgas sellega ikka weel ära harineda, et nemad enam linna asju ei aja. Neid wihastab see nähtus, et eestlased igal pool ette tungiwad, ja omale wõtawad, kus saks senini põlwest põlwe oli elanud, ameti ja leiwa saanud. Mikspärast see siis kõik tuleb? Wastus: see olla kõik eestlaste rumaluse wili. Eestlane ei oska linnawalitsuse asja ajada, eestlane on harimata, eestlane ajab Walga ein kõik kraawi!

Waatame siis õige korraks linnas ringi, kus need wanad wägewad ja targad saksamehed siis on ja mis nende järeltulewast loota on. Ja siis näidaku meile Saksa naaber kord puhta südametunnistuse juures, kus need Saksa mehed on, kes tõesti linna asju ajada oskaksiwad, kes tegelikus elus tõendust on annud, et nad ülepea midagi mõistlikku ajada oskaksiwad, enewõetud tööd lõpule wiia suudaksiwad? Neid mehi wõib wiie sõrme pääl ülesse lugeda. Walga linna kauplus oli ju warem Sakste pihus, sakslane oli Walga linna suurkaupmees. Kuidas on uus põlw oma ärisid edasi wiinud? Miks ei aja Saksa Arturid, Arwidid, Adolfid, Aleksandrid, Edardid, Ernstid, Eugenid, Edgardid, Gerhardid, Gastonid, Felixid, Friedrichid ja Victorid j.n.e. oma isadelt ja isa isadelt päritud ärisid enam edasi, kuna neil selleks ometegi kindel põhi all oli, kuna Eesti Jaanid, Juhanid ja Kaarlid hoowipoistest ja plotnikutest suurteks ärimeesteks saawad, ilma et neil pääle kümne sõrme ja awara pää mingisugust aineliste abi oleks olnud. Kas tunnistab see, et eestlasel annet ei ole ja ta tööd teha ja oma majapidamist juhtida ei oska? Kas on eestlane selles süüdi, et degenereritud saks tööwäljalt kaduma peab? Kas oleks loota, et sarnased saksad, kes põlwest põlwe aineliselt kui ka waimliselt alla langewad, kus uued põlwed oma isadest pärandatud suuri ärisid edasi ajada ei oska, linna kogukonna asju paremini oleks ajada suutnud, kui need sisejetungijad proletarlased? Näidaku meie auwäärt „Südlivländischer" ametiwend ühe mehegi pääle nendest tarkadest meestest, kes oma isadelt pärandatud äri oleks weel jamas suurusess edasi ajanud, suurendamisest rääkimata, sest et meie wäikese linna elujärg ei luba ühel ärit ei tea kui kaugele edeneda. Nagu meile keegi jutustas, olla omal ajal ühe Walga Saksa suurkaupmehe lodjad Emajõge mööda kuni selle kohani, kus Koorsi sõjawäe üleminekukoht ajalookirjade järele on, Tartust kaupa wedanud, kust saadetus hobustega edasi Walka toimetati. Kuna äri asutaja alles paar aastat surnud, näitab äri edenemine ühes temaga ka surnud olewat. Kas sarnane ärijuht oskaks linna asju paremine juhtida?

Ja sakste endised linnaisad ja nende tarkus? Kus on meie Walga seminar, kus Ringkonna kohus, mis mõlemad mõned hääd tuhanded Walka oleks toonud? See on nende kitsariunalise politika wili. Sakslad kartsiwad oma unerahu Wenekeele kõlaga rikutud saawat, mis aga siisgi sündinud on, ehk küll Eesti keele kõla läbi. Nüüd walad leht pisaraid, et Saksa seminar Miitawisse asutatakse ja mitte Walka. Kas need pisarad linna kasu pärast tekiwad?

Eesti linnawalitsusele heidetakse ette, et ta kõrwaliste uulitsate pääle (kus waesem rahwas elab, kes sopa ja pori sees maast madalast käima on õppinud) ilmaaegu raha raiskab. Kas läks sakstel Priimetsa wiiwa tee tegemine odawam maksma, mille parandamist nemad alles siis leidsid tarwilise olewat, kui nemad ise kord sedamööda kesksuwe ajal „grüüne pääle" pidu pidama läksiwad?

Kus oliwad sakste silmad siis, kui nemad walitsew wõim oliwad, et Walga turg kitsaks jääb, sest et ka Walgas elu edeneb. Sakslad aga arwasiwad: ega elu ei tohi edeneda, kui sakslad seda ei luba, ja pidasiwad turgusid oma awarates hoowides... Ja kes oliwad need, kelle tõttu turg kitsaks muutus? Saksa kiriku Eestseisus, kes linna käest oma kiriku ümbruse jaoks platsi palus ja sellega turu ainult uulitsa laiuseks jättis, kuna nüüd ei aeda ümber kiriku ei tehta, ega muul wiisil lubatud maad ei tarwitata. Näib, nagu oleks sakslad ainult tüli tegemiseks asja ülesse wõtnud...

Mis oli selle nähtuse põhjus, mis Saksa linnaisasid sundis linna maja nõnda odawasti Saksa seltsile ära müüma, mis omal ajal linnas üleüldist pahameelt ja imestust äratas?

Kui meie Saksa endistele linnaisadele nende minewik huwitust saaks pakkuma, siis wõiksime sellest asjast nii mõnigi kord weel juttu teha. Meie wõiksime neile ka sellegi kohta palju huwitawat materjali tuua, kuidas nende õnnelikumad singuwennad Tartus ja Pärnus linna majapidamist kõrgemale tõstawad ja linna kasusid kaitsewad. Sääl paistab see Balti sakslase woorus — teiste kulul enese eest hoolitseda — nii plastikaliselt silma.

Meie ei tahaks mitte põrmugi kadedad olla, kui sakslane oma tarkuse ja töö jõu järele uuesti langenud kohad tagasi wõtaks, nii hästi waimlise kui ka ainelise õitsemisele tõuseks. Edu, isetealik jõu wäljasirutamine, mis elule hoogu annab, on ilus ja armas — isegi wastase juures... Ta kisub kaasa... wõistlusele.

Kuid kõik, mis kõduneb sünnitab halba tundmust... See on loomulik. Ja kui elu- ja eduwõimulise rahwa kõrwas, kes tüsedas töös oma lihaseid karastab ja wõidulootusega tulewikule wastu waatab, Walga haige, wäljasureja saksa mees oma kunstliste karkude pääl järele lonkab, endist kuulsust ja au nõuab, küürus seljaga esiwanemate pudenewa autoriteti ja Saksa ühiskuse seinu toendab, ja wäsinud käeliigutusega Miitawi poole näitab, kus Saksa seminar, see uppuja wiimane õlekõrs, aset leidis— siis wõib see meie südames meie saksa ülearhsete wastu ainult — haledat meelt ja kaastundmust äratada.

* * *

Meie tähelepanemist juhitakse selle kurwastawa nähtuse pääle, et meesterahwad naesterahwaid suplemise juures tülitamas käiwad.

Linnawalitsuse poolt on nii meeste- kui naesterahwastele oma kindel piirkond suplemiseks määratud. See lõpul, mis heinaturult üle linna heinamaa jõe äärde wiib, on kaks posti, mis kõigis neljas kohalikus keeles mõlemad supeluse piirkonnad ära tähendab. (Kahjuks on ühelt postilt kässi maha kistud). Teadmatuse põhjusel ei wõi siis keegi ennast wabandada. Mis ajab siis mehi õrnema soo wabadust nii kombewastaselt kitsendama? Ehk arwawad nad seeläbi iseäralist wahwust üles näitawat? Imetik arwamine!.. Igatahes juhime mõistmata tülitajate tähelepanemist selle pääle, et nad kohtuliku wastutuse alla wõiwad langeda.

Kui nimetatud nähtus korduma peaks —, siis oleks soowitaw, et linnawalitsus selle eest hoolitseks, et palawamatel päewadel mõni linnawaht alla jõe äärde saadetaks.

* * *

„Postimees" on 140 numbris ilmunud juhtkirja pärast sõjaseaduse kestwuse ajaks kinni pandud. Tema asemele saadetakse lugejatele päewaleht „Meie Aastaiada", mis K. Menning'i wastutawal toimetusel ilmuma hakkas.

* * *

Nagu „Düna Zeitung" teatab, olla päewaleht „Säde" kinni pandud.

* * *

„Balt Tageszeitung" seletas, et „Maa", mis „Kodumaa" asemel ilmuma hakkas, warsti kinni pandawat. Nüüd on see ettekuulutus nähtawaste täide läinud, sest „Maa" asemel saadetakse lugejatele uuesti ilmuma hakkanud leht „Kodumaa hääl." Wastutaw toim. R. Hansson, wäljaandja M. Mörd

* * *

Hoiatus.

Üht Riia uulitsa teise korra elanikku hoiatan seega, et ta oma paha kombe — kõiksugu prügi, nagu paberossi otsasi, puuwilja koori ja muid jätiseid möödaminejatele kaela pilduda — maha jätaks. Kui see ei peaks aitama, olen sunnitud selgemat adressi nimetama.

Keegi, kellele paar korda säält midagi kaela on sadanud

* * *

Tulekahju.

Reedi hommikul kell kolm hakkas kohaliku kaupmehe Sutta-Drugge õliladu juures olew puu maja, mis wastu Klasmanni sauna teisel pool jõge asub, põlema. Tuletõrjujad oliwad peagi kohal, aga et jõgi kuiw oli, pidiwad nad weewaarisid ootama.

Hoone põles maani maha. Tuletõrjujate hoolsal tegewusel läks korda tuld sauna katusest eemal hoida.

Mahapõlenud hoones elas keegi tisler, kes maja sisemise wärgi kallal töötas. Õhtul enne seda olnud ta purjus. — Nagu kuuleme, olla maja umbes nädal aega enne seda 700 r. eest kinnitatud.

Kirjandus.

Põllutööleht nr. 28 on ilmunud.

Sisu: Tänawune Eesti näitus Tartus. — Rohukaswatuse majapidamisest. stud. agr. J. Hünerson. — Sigade punatõbi. Weterinäärarst K. Saral. — Kodumaa naeriwäljadelt. — Haridus majapidamise edendaja. — Kas loomade hinnad langewad. — Põllutöö masinate wõistlus Ehniari mõisas. — Küsimised ja kostmised. — Wõrse ja turu teated. — Kuulutused.

Kirjawahetused.

M. P. Pritipalus. Täname ja täidame teie soowi.

E. R. Laewas. Oleme teie ettepanekutega nõus. Leht läheb.

Uuemad sõnumed ja telegrammid.

Wienis, 5 juulil. — Lueger tahab keisri juubelipidu puhul 100 miljoni krooni töövõimetate ja wanade tööliste hääks nõuda.

Tõulis, 5 juulil. — Korea pääminister pani keisrile ette, aujärjelt ära astuda, sellepärast et keiser Haagi linna saadikute tahmist wastu) saatkonna on läkitanud.

Stawropolis, 5 juul. — Medweshenski kreisis on rahe 1650 tesjatini wilja ära häwitanud. Warem on sitikad 500 desjatini ära söönud. Kahju 30.000.

Nowotsherkaskis, 5 juul. — Ligi 2000 jõekaewajat hakkasiwad streikima, majanduslisi nõudmisi awaldades.

Kiriklikud teated.

Walga Peetri koguduse.

8. juulil hommiku kell 10 jumalateenistus. Armulaud on kirikus kaetud.

Pihtikõne põhi: 1 Joh. r. 1, 9.

Altari kirjalugemise tükk: Jakob. r. 5, 12.

Jutluse põhi: Matteuse Ew. 5, 33—37.

Jutluse ütleja: õpet. E. Paslack.

Laulud: 356, 1—3; 454, 1—10; 453, 2—3; 343, 1—2; 328, 1.

Seda kõik kuulutaatakse ette selleks otstarbeks, et „Sõna“ lugejad laupäewil ennast walmistaksiwad pühapäewase jumalateenistuse wastu, neid kirjalugemise tükka läbiuurida, et kui nemad siis kirikusse tulewad, jumalasõna kuulutusest rohkemat kasu saaksiwad, kui siis, kui keegi ilma ettewalmistamata kirikus käib.

Ristitud: Ado ja Katta tütar Ella Marie Pruks, Andrese ja Antonie poeg Karl Kroonberg.

Prruutpaarid: 1 korda kuulutatakse: Jaani ja Miina poeg Karl Saare ja Anju ja Emilie tütar Johanna Antonie Karro, ning 2 korda: Jüri ja Anne poeg Johan Priuhka ja Adu ja Liisa tütar Rosalie Simann.

Surnud: Jaani poeg Arnold Jaan Hurt, sündinud Walgas 1907 a. 4 aprillil; Hendriku lesk Piho Edenberg, sünd. Koormets, sünd. Helmes 1883 a. 21 mail; Otto poeg Enno Hermits, sünd. Walgas 1907 a. 2 weebr.

Õpet. E. Paslack.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja
cand. jur. **H. Hellat.**

Kui Teie **kõige kõrgema hääduseqa**

Bakun'i ja Schwizent'i

suitsetada soowite, siis nõudke
Bakun'i — peenikeseks lõigatud **„Fuchs,“** (Rebane).
Schwizent'i — peenikeseks lõigatud **„Kasak,“** must mees), mis

wennaksete Popow'ide

wabrikus Riias

asutatud 1788 a.

walmistatud on.

Meie wabriku saadused on oma kõrge hääduse tõttu **88 esimese auuhinnaga** — kiituse kirjade ja aumärkidega, kuld rahadega j.n.e. — kroonitud, nii hästi Wene- kui ka wäljamaal.

Walga „Säde“ Seltsi juures asuwa

laenu-hoiu ühisuse äriseis,

30 juunil 1907 a.

Arwete nimetused.	Aktiv. Rbl.	Aktiv. K.	Arwete nimetused.	Passiv. Rbl.	Passiv. K.
Kassa arwe	11	13	Osamaksu arwe	15256	82
Laenuks wälj. summad.	74812	89	Hoiu summad.	53119	32
Liikuwa warand. arwe.	290	75	Wõetud laenud (Ühisuse)	[illegible]988	46
Asjaajamise kulud	32	—	Laenude eest saadud %%	2345	22
10% liikmemaks	200	—	Hoiu summade %%	286	62
			Tagawara kapital	273	52
			Liikmemaksu arwe	90	—
			Trahwi rahad	5	50
			Diwidende (osakasu)	254	70
			Palga arwe	27	62
			Korteri kapital	420	09
			Annetuste arwe	284	50
	75346	77		75346	77

Juhatus.

Wastastikune Kredit-Ühisus

Walgas, Moskwa uul. 28.

Hoiusummade eest maksetakse ühisuse liikmete kui ka wõõrastele:

1) kui ühe aasta pääle hoiule antakse, 5%,

2) kui ½ aasta pääle, 4½%,

3 jookswal arwel **(protsentid iga päewa eest)** 4%.

Suuremate summade eest pikema aja pääle üle 5% iseäralisel kokkuleppimisel.

Laenusid antakse wekslite wastu, wäärtpaberite, obligatsionide j. n. e. pandiks andmise wastu 7—8½ eest.

Ühisus toimetab kõiki panga äriajamisi, nagu: rahasaadetusi teistesse linnadesse, kus ühisusel ärisõbrad ja agendid on, wõlgade sissenõudmist, wäärtpaberite ostmist ja müümist, **kinnitab wõidu laenu paberisi kustutamise eest**, nõuab kustutatud paberite kapitali ja kupongide protsendid sisse j. n. e.

Äriajamise tunnid iga päew kell 10 2.

Poiskaste progümnaasium Walgas

kroonukoolide õigustega.

Wastuwõtmise eksamid ettewalmistamise, I., II., III. ja IV. klassi algawad **neljapäewal, 9 augustil** kell 9 hom.

Ettewalmistamise klassi wõetakse lapsed wastu, kes wenekeeli lugeda oskawad.

Õpilastel on õigus igast klassist gümnaasiumi ehk ka realkooli alamatesse klassidesse (I. — III. kl.) ilma eksamita üleminna ja koolitunnistus annab kõik seaduses määratud õigused (aptekri õpilase, wäeteenistuse kergituse j.n.e.)

Kooliraha on ettewalmistamise klassis **15 rbl.** ning teistes klassides **30 rbl.** poolaastas.

Ülesandmisi wõtab suusõnal ehk kirjateel koolimajas (Lukke platsil) wastu

Inspektor **T. Grünberg.**

„Sõna“

politikaline, majanduslinc ja kirjanduslinc edumeelne ajaleht,

ilmub Walgas kaks korda nädalas

cand. jur. **H. Hellati** wastutawal toimetusel.

Tellimine

teise poole aasta pääle

kestab edasi.

Hind poolcs aastas: postiga 160 k., postita 130 k.

Lehes hakkas mõne aja eest põnew, sisukas ja ajakohane Gustav Frensseni roman „Hilligenlei“ ilmuma, mille kohta meie lugejate poolt kiitust oleme leidnud. Et nüüd uutele "Sõna" lugejatele wastu tulla, oleme otsustanud, kõigile, kes lehte esimesest juulist kuni aasta lõpuni telliwad, kõik need „Sõna“ numbrid järele saata, milles roman „Hilligenlei“ ilmunud on. Sel teel saawad juurdetulnud „Sõna“ lugejad terwelt kolme kuu lehed ilma mingisuguse taiuta kaasa. Leht hakkab kohe käima, nii pea kui tellimine talitusesse jõuab.

„Sõna“ lähem eesmärk on **Walga linna** ja selle **ümbruskonna awaliku elu keskkohaks** ja juhtijaks saada. Sellepärast toetab leht kõigepäält püüdmisi ja ettewõtteid, mis ümbruskonna **majanduslist** ja **waimlist** järge tõsta tahawad. Politikaliste ja majanduslikste püüdmiste juhtmõtteid selgitades loodab leht rahwast **politikalisele küpsusele** ja **iseteadwusele** kaswatada ja teda nende uuendnste **arusaamisele** ette walmistada, mis meil lähemas tulewikus **kättesaadawad** on. Iseäranis tähelepanemist pöörab leht kohaliku **seltsielu** pääle.

„Sõna“ tahab ka **ümbruskonna elu terwe rahwa eluga kokkukõlas hoida.** Sellepärast tahab leht kõige kohta tähelepanemist leida, mis **Eestis** tähtsat ja **ülemaalist** sünnib ja mis **wäline ilm** üle meie kodumaa piiri huwitawat ja õpetlist pakub.

!! Proowinumbrid hinnata !!

Auupaklikult **„Sõna“ toimetus.**

Adr.: гор. Валкъ, Лифл., „Sõna“ talitus.

Laenu- ja hoiuühisus „Säde“ Walgas

wõtab hoiule raha ja maksab aasta pääle hoiule antud summade eest 5%, wõtab kindlustatud laenude eest 6½% ja käemeeste wastutamisel laenude eest 7% aastas.

Äriajamise tunnid esmaspäewal, neljapäewal ja laupäewal kella 4—6 p. l.

Juhatus.

W. W. T. S.

Pühapäewal, 8. juulil 1907 kell 8 hommiku

Harjutus

ronijate osakonnale täies mundris ja wormi mütsides.

Teisipäewal 10. juulil 1907 kell 8 õhtu

Harjutus

kõiksidele korrapidajate-, päästjate-, weemuretsejate-, ronijate- ja prisside osakondade meestele, täielikus mundris ja wormi mütsides.

Kui teisipäewal wihmane ilm juhtub olema, jääb harjutus reedel, 13 juulil ära peetud.

Pääwees

„Sõna“

tellimisi ja kuulutusi wõtawad wastu:

Tarwastus, kihelk. koolisp. **Kundewiita.**

Homulis, kohapidaja **J. Lammas.**

Sangaste-Laatres, kaupmees **Teder.**

Sangaste mõisas, **J. Kukk.**

Urwastus, köster **J. Wasiil.**

Soorus, postimees **Arak.**

Leewi Sontagas, koolisp. **Peeter Treufel. t.**

Kuresaares, **J. R. Juhtund,** Гарнизонная ул., домъ общества Трезвости, на II этажѣ.

Pärnus, **J. Karu** raamatukaupl.

Tõrwas, **G. Karro** raamatuk.

Waistse-Antslas, **F. Malsiw.**

Antsla-Haukal **Antsla kaubatarwitajate Ühisus.**

Laewas, **Ed. Raimund.**

Trükitud J. Paulini trükikojas, Walgas.